

Gracious Gift

פרשת כי-תשא תשע"ט

EXODUS

PARASHAS KI SISA

31 / 16 — 32 / 1

on the Sabbath day shall be put to death.'

¹⁶ 'The Children of Israel shall observe the Sabbath, to make the Sabbath an eternal covenant for their generations. ¹⁷ Between Me and the Children of Israel it is a sign forever that in a six-day period HASHEM made heaven and earth, and on the seventh day He rested and was refreshed.'

¹⁸ When He finished speaking to him on Mount Sinai, He gave Moses the two Tablets of Testimony, stone tablets inscribed by the finger of God.

The people saw that Moses had delayed in descending the mountain, and the people

2 Artscroll-Chumesh

He gave Moses. Throughout the forty days that Moses was on Mount Sinai, God taught him the Torah, but he constantly forgot. Finally, God presented it to him as a gift, as if it were his bride (Rashi). If it was impossible for a human being, even one as great as Moses, to absorb God's wisdom without Divine assistance, why didn't God present it to him immediately, without forcing him to go through forty days of frustrating failure? Chiddushei HaRim explains that the Torah can be understood only with God's help, but He gives such assistance only to someone who tries his utmost to master it on his own. Thus, Moses earned the Divine gift by means of his effort. The same is true of every student of the Torah. It is up to us to try to the limit of our ability; then we can hope for God's help.

מרדכי

כי תשא

ברכת

רצב

לכאורה פלא!

האם כשרוצים לתאר מתנה, כך מתארים אותה, ככלה?

האם ככלה?

ככלה?

7 (לא, ויתן אל משה ככלותו לדבר אתו בהר סיני שני לוחות

העדות לוחת אבן כתובים באצבע

אלקים.

וכבר עמדו המפרשים על זה, שהפסיק באמצע נתינת הלוחות להודיע שזמן הנתינה היה "ככלותו לדבר אתו", ולפי כללי הדקדוק היה לו לכתוב "ויתן אל משה שני לוחות העדות וגו' ככלותו לדבר אתו", אך "ויתן" ככלותו לדבר אתו ויתן אל משה שני לוחות העדות וגו'.

ונראה לפרש שהנה במס' שבת (פח:) אי

שבשעה שעלה משה למרום אמרו מלאכי השרת לפני הקב"ה חמדה גנוזה וכו' אתה

מבקש ליתנה לבשר ודם, י"מ אנוש כי תזכרנו

וגו' תנה הודך על השמים" (תהלים ח), אמר

לו הקב"ה למשה החזיר להן תשובה וכו',

אמר להן למצרים ירדתם לפרעה השתעבדתם

וכו' בין עמים אתם שריון שעובדין עבודה

זרה וכו' כלום אתם עושים מלאכה שאתם

צריכין שבות וכו' משא ומתן יש ביניכם וכו'

אב ואם יש לכם וכו' קנאה יש ביניכם יצר

הרע יש ביניכם, מיד הודו לו להקב"ה וכו',

ע"כ הרי שתחזיר להן תשובה שאין התורה

שייכת להם מפני שאינם שייכים להעולם הזה

שכל דיני התורה עוסקים בו. וצריך ביאור מה

היתה ה"חיה אמינא" של המלאכים באמרם

"תנה הודך על השמים".

ופירש רש"י: ככלתו - ככלתו כחצי חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה. דבר אחר מה כלה מתקשטת בעשרים וארבעה קשוטין, הן האמורים בספר ישעיה (ישעיה ג' יח - כ"ד) אף תלמיד חכם צריך להיות בקי בעשרים וארבעה ספרים:

5 קריאת חומש - 5 פרקים

לשון הכתוב הוא תמוה, היה לו לומר ויתן אל משה את שני לוחות הברית ככלותו לדבר עמו, או ויהי ככלותו לדבר עמו ויתן לו שני לוחות הברית, תיבת "ככלותו" הנכנסת באמצע היא תמוהה, הקדוש ברוך הוא לא נתן לו "ככלותו", הוא נתן לו שני לוחות.

ונראה שלרש"י היה קשה קושיא זו, לכן ביאר רש"י ככלתו - ככלתו כתוב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, שלא היה יכול ללמוד כולה בזמן מועט כזה. דבר אחר מה כלה מתקשטת בעשרים וארבעה קשוטין, הן האמורים בספר ישעיה (ישעיה ג' יח - כ"ד) אף תלמיד חכם צריך להיות בקי בעשרים וארבעה ספרים.

6 אבן עזרא - ויתן

באבן עזרא: "ויתן" - ריקי מוח ויתמדה מה עשה משה בהר ארבעים יום וארבעים לילה, ולא ידעו אם יעמוד שם עם השם כמספר הזה וכפלו שנים, לא יוכל לדעת חלק מאלף ממשעה השם ודרכיו וסוד כל המצוות שצוהו כי יחשבו כי המעשה העיקר, ואינו רק הלבב והמעשה בו, ולא יוכל לדעת השם אם לא ידע נפשו ונשמחו וגופו, כי כל מי שלא ידע מהות נפשו חכמת מה לו. והנה משה שהתנבא ארבעים שנה במדבר ועמד בסודות רבות שגילה לו השם בהר סיני, והוא אמר לפני מותו "אתה החלית להראות את עבדך את גדלך" והנה עתה החל והראה לו גדולת השם. וזהו אמת, כי לגדולתו אין חקר."

והנה באמת התורה שייכת בכל העולמות, רק שצורתה משתנית לפי העולם שהיא נמצאת בו, וכמו בעולם הזה שאנו רואים שישנן מדרגות רבות בכל המצוות והאיסורים מלמטה למעלה, כגון צווי התורה "לא תרצח", שלפי פשוטו הכוונה היא שלא להרוג נפש, ובבבא מציעא (נח:) אי כל המלבין פני חבירו ברבים כאילו שופך דמים, משום דאזיל סומקא (האדמומיות שבפניו הולכת) ואתי חורא (והלבנוניות באה במקומה). הרי לך ענין של רציחה בבחינה יותר גבוהה. וכן מצינו (במד"ר פרשה כא, ד) שהמחטיא את האדם יותר מן ההורג, שבבחינה מסוימת הרי המחטיא את חבירו נקרא רוצח, הגם שלא פגע בגופו כלל, והיא בחינה יותר גבוהה. ובסוטה (כב.) אמרו "כי רבים חללים הפילה" (משלי ז, כו) זה ת"ח שלא הגיע להוראה ומורה, יעצומים כל הרוגייה" זה ת"ח שהגיע להוראה ואינו מורה, ע"כ, הרי שיש ענין של רציחה כשאחד מורה שלא כהוגן, או כשאחד נמנע מלהורות, והיא בחינה גבוהה ביותר. וכן הוא בכל המצוות ואיסורים. ומינה, שגם בעולם של המלאכים שייכים עניני התורה, בבחינות המיוחדות למדרגתם ועבודתם, ולכן טענו "תנה הודך על השמים". ועל זה השיב משה שאדרבה רצונו של הקב"ה הוא שיתקיימו דיני התורה בכל המדרגות והבחינות עד המדרגה התחתונה של פשוטי הדנים השייכים להעולם הזה דוקא.

9 וכן יש לפרש שלמד משה מפי הקב"ה כל הדנים בעלייתו למרום, שהתחיל להבין ולהשכיל בדיני התורה החל ממקורם של הדברים, מהבחינה העליונה ביותר עד הבחינה התחתונה ביותר. ונמצא שנתנית הלוחות שבהם נכתבו פשוטי הדברים של עשרת הדברות היתה "ככלותו לדבר אתו", כשהגיע למדרגה התחתונה של פשוטי הדנים בעולם

הזה. ולכן הפסיק באמצע נתינת הלוחות להודיע שזמן הנתינה היה "ככלותו לדבר אתו" כדי שנדע שנתנית הלוחות הוא השלב האחרון במסירת התורה מהקב"ה למשה. ועל פי זה נראה לפרש סדר הפסוקים (תהלים קמו, טרכ), "השולח אמרתו ארץ עד מהרה ירוץ דברו. הנותן שלג כצמר, כפוך כאפר יפור. משליך קרחו כפתים, לפני קרתו מי יעמוד. ישלח דברו וימסם, ישב רוחו וזלו מים. מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל. לא עשה כן לכל גוי ומשפטים בל ידעום, הללויה". ואינו מובן לכאורה, מה ענין שלג לחקיו ומשפטיו, וצריך ביאור כל סדר הפסוקים שבכאן.

והנה כמו שהעולם התחתון אינו יכול לסבול את הקרת הנורא שבשמי מרום, כן שכל האדם אינו יכול להשיג את הדעת העליונה המתגלה למעלה למשכיל בעולמות העליונים. ולכן הקב"ה מפשר את הקרת ומוריד "שלג כצמר" ו"כפור כאפר" ו"קרתו כפתים", וזוהי הורדת הקרת בציר מוקטן שאפשר לעולמינו לסובלו, שאם לא היה הקב"ה מקטין אותו "לפני קרתו" פ"י הקרת הנוצא אצלו יתי בשמים ממעל, "מי יעמוד". וא"ל כך גם נמסים ונעשים למים הנוזלים, כדכתיב ישלח דברו וימסם וגו'. והרי זה דומה ממש למז שהקב"ה "מגיד דבריו ליעקב. חקיו ומשפטיו לישראל", שדברי התורה הנשגבים שמקורם בעולמות העליונים וקדמו למעשה בראשית, מצטמצמים ויורדים לעולמינו אנו

בצורה של חוקים ומשפטים השייכים לכל עניני העולם. ודוגמא לזה, הנה "זכות ומישור לפני כסאו" שעיקר משפטיו של הקב"ה הם לפני כסא הכבוד, ומשתלשלים ויורדים עד לעולמנו אנו בבחינת דיני ממונות ודיני קנסות וכדומה. וזוהי "מגיד דבריו ליעקב חקיו ומשפטיו לישראל", משא"כ המשפטים של הגוים שבדו מלבם "ומשפטים בל ידעום". ומבואר היטב המשך סדר הפסוקים לפי דברינו, שהשתלשלות של דברי תורה דומים להורדת השלג מן השמים, עד "ישלח דברו וימסם ישב רוחו וזלו מים" וישברו הצמאים למימי התורה את צמאם.

סעיף 12 פסוקים תפארת שמשון • מאמרים

וביארז המפרשים (מהר"ל בספר תפארת ישראל פ"א), שמדרגת התורה כה גבוהה "שאין לה צירוף וחבור אל האדם", ולכן מצד עצמו משה רבינו לא היה יכול לדעת את התורה, ורק כאשר הקב"ה נתן למשה את התורה במתנה, כשהנתינה באה מצד הקב"ה - אז זכה משה רבינו לדעת את התורה.

4 כי אכן בדרך הטבע אין כל אפשרות שמילה של תורה תיכנס לראש! רק מצד מה שהש"ת נותן ומשפיע לאדם את התורה הוא מסוגל להבין אותה.

חז"ל אומרים שהקב"ה מניח תפילין (ברכות ו ע"א) - ברור שה"תפילין" שהקב"ה מניח הם תפילין מסוג אחר לגמרי מהתפילין שלנו. התפילין של הקב"ה גבוהים מכל השגה שלנו, והתפילין שאנו מניחים הם רק תוצאה - השתלשלות - מהתפילין של הקב"ה שירדו מעולם לעולם עד שהגיעו למושגים שלנו. וכך כל מצוה יורדת ומשולשלת מהעולמות העליונים עד לעולמנו.

13 אך כשמדובר בתורה, אין כל ירידה! אותה תורה שהקב"ה שונה ולומד - גם אנו לומדים כאן! מובא במדרש (במד"ר פ"ט, ט): "בשעה שעלה משה למרום שמע קולו של הקב"ה שיושב ועוסק בפרשת פרה אדומה, ואומר הלכה בשם אומרה - ר' אליעזר אומר: 'עגלה בת שנתה ופרה בת שתיים'..." הרי לנו כי אותה תורה ואותן מילים בדיוק שאנו לומדים כאן בעולם הזה, גם הקב"ה לומד!

* היות ולתורה אין כל ירידה, השתלשלות, והיא באותה דרגה גבוהה כפי שהיא במקורה - לכן בדרך הטבע, קודם מתן תורה לא היה שייך שאדם יתפוס בשכלו מילה של תורה. תורה דא קודשא בריך הוא. גם מילה פשוטה ביותר כמו 'אמר', היתה מעבר לתפיסת שכל האדם, כי דא קוב"ה.

* גם אנו, אחרי מתן תורה, כשלומדים דף גמרא, בעצם נמצאים אנו בשמים. כשלומדים סוגיא ומסוגלים לומר סברא ב"המביא גט ממדינת הים", זה הפלא הגדול ביותר שיתכן בבריאה. בלשון הקדמונים דבר זה נקרא "צמצום". כביכול הקב"ה מצמצם את כבודו ונכנס לראשו של אדם.

המעלות המיוחדות שבלימוד התורה

ישנו דבר המיוחד ללימוד התורה. מלבד המצוה שמקיים הלומד, כמצוות עשה אחרות שהוא מקיים (שמייעת שופר, נטילת לולב וכדו'), באותו רגע כביכול הוא נמצא עם בורא עולם בכבודו ובעצמו! "כל ת"ח שיושב וקורא ושונה ועוסק בתורה, הקב"ה יושב כנגדו וקורא ושונה" (תנא דבי אליהו רבה פ"ח). כביכול כל מילה של תורה שאדם לומד - הקב"ה מניחה בפיו.

order to see how Rav Ben Zion Bilsker, zt"l, the Shaarei Zion, learned. He saw Rav Flazar Moshe from Minsk learning, and other Gedolei Tzore. He once stood below the window of Rav Ben Zion Bilsker, zt"l. He was learning Baba Kama. He was saying, "Hashem says, shor shenogach es haporah," Hashem is saying the Gemara which speaks about an ox that gored a cow with his horns. This is Torah that is learned directly from Hashem. It is a different sort of Torah. Those people who cling to Hashem, they truly learn Torah.

186

R. Shmuel

His Torah. Grant us, from You, רבנו בניה ונשאל. Human intelligence alone is not sufficient for an in-depth understanding of Torah. It requires a special endowment from HaKadosh Baruch Hu.

KI SISA

THE CALL OF THE TORAH

When He finished. Quoting the Talmud, Rashi comments that the Torah was given to Moses as a gift, as a bride is given to her husband, since he could not have studied and absorbed all of it in so short a time. From this the Talmud concludes that a man must always study, even if he does not have the necessary talents, intelligence, or memory (Avodah Zarah 19a). For to the one who strives diligently, despite his lack of ability, Hashem will ultimately grant the Torah as a free gift. That is what we observe from the example of Moses. Hashem wanted to teach him the Torah, with all its relevant commentaries in forty days. As it happened, not even the mental prowess of a Moses could be equal to such a challenge. Ultimately, Hashem in His kindness made him a gift of the Torah with all its contents, as one heaps riches on someone who could not have acquired them by himself.

This example serves as a lesson for all who might feel that the challenge of learning the Torah is beyond their abilities and so they give up the study of Torah from the start. They should keep in mind that ultimately they will receive the Torah as a gift from Hashem, if they will only make the effort. That is why the first blessing concerning the Torah in the morning prayers concludes with the words המלמד תורה, Who teaches Torah, and is followed by the blessing ending with the words נותן התורה, Giver of the Torah.

הלבוב

פרשת כי תשא

הלכה

לב

כתיב (ל) יום אל משה כלומר לדבר
אמר, ואיחא במדרש (מנחם משה טז)
לפני ארבעים יום אמר איני יודע כלום נתן
לוי הקב"ה במתנה, ואיחא צירושלמי (הוריות
פ"ג ה"ה) 'אמר רבי יוחנן כל אומן ארבעים
יום שעשה משה צהר היה למד תורה ומשכחה
(ובסוף נחמה לו במתנה כל כך למה בשביל
להחזיר את הטיפשים, ופירש הפני משה
דהכונה הוא על טיפש שנמשך הדורות יתחיל
ללמוד ולא ידע מה ילמוד, ויצא לדי יאוש
ולא ימשיך בלימודו, וכדי שטיפש זה לא
יחייא מלימודו וילמוד עוד ועוד, לכן הקב"ה
עשה שמשה רבינו לא יצין לה שהוא לומד
שצמ' יום, ורק קבלו במתנה לבסוף, ומה
ילמוד הטיפש שאינו מניין כלום, לייגע עצמו
אע"פ שאינו מניין, כי יודע כי לבסוף מקבלו
במתנה. e

זהו דבר כה פלאי, עד שאנו מברכים עליו ברכה מיוחדת. ומאחר ואין לנו שום דרך לתאר את הפלא הזה אנו אומרים רק: "אשר בחר. בנו מכל העמים" - זהו דבר שאין לתארו במילים, ואנו מתארים אותו רק בכך שלגוי אין שום שייכות אליו.

6 | הברכה "אשר בחר בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו" אינה ברכה על מצוות תלמוד תורה, אלא על עצם הדביקות המיוחדת שיש ליהודי עם השי"ת. רמב"ם (הל' מלכים פ"י הל' ט"ו) פוסק, שגוי יכול לקיים את כל מצוות התורה מלבד שתי מצוות - שבת ולימוד התורה, ו"עכו"ם שעסק בתורה חייב מיתה" (ע"פ סנהדרין ט"א). הגוי אינו יכול להתחבר כביכול עם הבורא בכבודו ובעצמו.

יהודי היושב ולומד תורה הרי הוא כביכול יושב לצד כסא הכבוד עם הקב"ה לומד, כפשוטו! אין לנו כל תפיסה מה פירוש הדבר, אבל אנחנו מאמינים בני מאמינים שזוהי עצם המציאות של לימוד תורה. כשלומדים תורה נוצר קשר ייחוד עם השי"ת.

ולכן בכל הדורות עד ימינו, הנקודה של היהודי היא לימוד התורה. כי נקודת היהודי זה בורא עולם, ותורה זה בורא עולם.

17 תורה - בחסד ולא בזכות

ומה צריך לעשות כדי לזכות בתורה?

כשאנו מבקשים בתפילה על דעת, אנו אומרים "חונן הדעת". למה דווקא אין כתוב "חונן", וב"רפאנו" לא כתוב "חונן"? כי התורה היא דבר כה יקר שמעולם לא זכה אדם למילה של תורה בכוחות עצמו. תמיד זוהי מתנת חיים.

התורה נמשלה ליהלום יחיד במינו, שלא יימדד ולא יוערך בכל ממון שבעולם. יש יהלום שעולה מאה אלף דולר, יש יהלום יותר נדיר שעולה מליון דולר, אבל יש יהלום שאין לו מחיר כלל וכלל. יהלום כזה לא יעבור מאדם לאדם ותמורת כל הון שבעולם. ישנה רק אפשרות אחת לקבל את היהלום - אם בעליו יחון את יקבלו ויתן לו אותו במתנה!

כאשר אנו מבקשים בתפילה - "דעה בינה והשכל", אנו מבקשים זאת בלשון של מתנת חיים - "חננו מאתך"! כי גם אם יבוא החתם-סופר הקדוש, או אפילו גאון הקדוש, עם כל המצוות שעשה כל ימי חייו, ויאמר: "דבוננו של עולם! הצלתי ייחיוני יהודים ממוות! או החזרתי מליון יהודים בתשובה! - תן לי בתמורה משנה אחת בבבא קמא!" אין מציאות שבקשה כזאת תיענה. משנה אחת בבבא קמא נולה בערכה על כל הון שבעולם! ישנה רק אפשרות אחת - רק "חננו" - לתת חיים.

4 | יחודה של ברכה זו בולט גם בכך שהיא פותחת בהקדמה - "אתה חונן לאדם דעת", דבר שאינו רואים בשאר הברכות. כי אין לנו כלל את העוז לבקש. על לימוד התורה אמרו חז"ל: "אמר הקב"ה לישראל: 'מכרתי לכם תורת, כביכול נמכרתי עמה' (שמו"ר פ"ג א) - וכלום יכנס אדם למלך ויאמר לו: 'אולי אתה יכול לתת לי את עצמך'!?"

לכן כאשר אנו עומדים מול כסא הכבוד, אנו מקדימים - "אתה חונן לאדם דעת"; 'הרי אתה - בורא עולם - נותן מציאות שיהיה בכח האדם לקבל תורה. אתה הרי מחלק את המתנה הנפלאה הזו - בבקשה, תן גם לי!"

18 | אך אם לא היתה מציאות שהקב"ה מחלק את המתנה הזו - שהוא "חונן לאדם דעת" - אי אפשר בכלל לגשת לבקש תורה, כי אינה אלא מתנה משמים.

19 | צריך להבין, למה נצרכה הנהגה כזו שמשה רבינו יצטער ארבעים יום וירגיש שאינו יודע כלום וכל עמלו לריק?

ביאר הגה"צ רבי זיידל אפשטיין זצ"ל משגיח ישיבת תורה אור: דוקא אצל משה רבינו מוסר התורה, באה התורה להשמיענו שיתכן להיות התלמיד החשוב ביותר שלומד תורה מפי הרב הגדול ביותר, הקב"ה עצמו, לימוד בהתמדה ועקשנות ארבעים יום וליילה, ועדיין לא להצליח ויחד עם זה לא להתייאש, אלא להבין שעליו לעמול שוב ושוב ולבקש ולהתפלל, כי זו הדרך להצליח בתורה כמו שאמרו רז"ל (מדרש קהלת זוטא ט"ו). "אף חכמתי עמדה לי", תורה שלמדתי באף היא שעמדתי לי."

הדברים מדברים מעצמם, דברים נוראים, משה רבינו ה' בשמים מ' יום, לא אכל ולא שתה, לא ישן, משה רבינו אדון כל הנביאים, ואינו מבין כלום בלימודו, וכל זה כדי שחזור במשך הדורות, אשר מייגע את עצמו על לימודו ואינו רואה הנלח, לא יחיה כלל בלימודו, רק ימשיך ללמוד ב' יודע בעצמו שאפילו משה רבינו לא הבין מה שלמד, רק יגע עצמו וקבל את התורה לבסוף במחנה, ודבר זה חיוק גדול לכל אחד כפי מדרגתו, כי לכל אחד לפי בחינתו יש מנגן מה שמרגיש אי תועלת בלימודו, שלמד ואינו זוכר, או מרגיש חסרון הבנה, שידע כי אם מייגע הרי לבסוף מקבל מתנה מהקב"ה.

יש לדעת כי אין יגיעה שהולך לריק, מקל יגיעה שאדם מייגע סוף כל סוף מקבל נגד זה מתנה מהקב"ה. איחא בשפת אחת

ופועלים ישועות גדולות או במקום אחר או לשנה אחרת, שמעתי בשם א' מגדולי ישראל שליט"א שפי' התפילה שאנו אומרים 'ריקס אל תשיצנו', שהכוונה כי אחר כל התפילות מבקשים כי התפילות אף אם לא יענה עכשיו, אבל לא יהי' ריקס, רק יאשרו עוד לפעול ישועה בזמן אחר במקום אחרת. שמעתי עודא דבכחור-שנפטר לאחר מחלה ארוכה ל"ע, והרבה תפילות נשפכו בשבילו בכל קצו חבל, ולאחר פטירתו קבלו התשפחה מכתב מאחד שה' לו בן באותו שם עם אותו שם האמא, שנתרפא באופן פלא, והכל בשביל התפילות שנשפכו בשביל אדם אחר-עם אותו שם, כל תפילה נאשר קיים לעד, מקל תפילה אמיתית ישנו תועלת גדול.

אין עבודה שהאדם מייגע שאינו מקבל עליה מתנה מן השמים, יגעתי ומאמתי האמין

(מגילה ג, ב), אמונה שייך על דבר שאין רואים בחוש, אין מרגישים את זה, אם יגיעה לריקס להאמין שהיה עוד זמן של מלחמה, לריקס אמונה חזקה שכל יגיעה נושא פירות, וזה הלימוד של פרשה זו, ויתן אל משה ככלותו.

חז"ל (שנא, ג, ב) קוראים גם שנת בשם מתנה, 'מתנה טובה יש לי בנית גמול ושבח שמה', כי גם השבח אינו כפי יגיעה האדם בשעת ימי המעשה, כי כל מה שהאדם מקבל משמים אינו עפ"י יגיעתו, רק הכל הוא מתנה אלוקים, כמש"כ 'לדעת כי אני ה' מקדשכם', ופירש החידושי הרי"מ וי"ע שזה להגיד שידע האדם כי כל מה שמשיג קדושה הוא רק מה שהשיג מקדשו, וא"כ הרי אין מקום ליאש, כי אינו כלל שייך שביגיעתו יבין או ישיג איזה דבר, רק כפי היגיעה מקבלים מתנה משמים.

שמן פרשת כי תשא חזק

הרי"ם על קושיאת העולם על מאמרם ו"ל יגיעה ומצאת תאמין דהלא יגיעה ומציאה הוי סתירה דמציאה בא ע"י היסח הדעת ולא שייך יגיעה על זה ויתירך דלאחר יגיעה מוצאים גם מה שלא יגעו בה וזהו המתנה שבה לאחר כל המ' יום שיגעו בה ולאחר שעשה ביגיעה כפי שידו מגעת אח"כ זוכה למתנת ד' להבין להשכיל עוד יותר מיגיעתו וזהו התוספות הבא לאדם לאחר יגיעתו דאף שלא יכול להשיג בזמן מועט הכל יש לו מתנת אלוקים וזכור להשגה בתורה וזהו ישמח משה במתנת חלקו ואולי י"ל דגם על שבת נאמר מתנה טובה יש לי בבית גמול דהיינו אין יכול להשיג האדם השבת מעצמו דכזה מחולק מימים הטובים הבא על ידי ישראל דמקדשים הומנים משא"כ שבת קביעה וקיימא במתנת אלוקים ולכן אומרים וכתוב בהם שמירת שבת יכו'

27 R. Wolke on Chumash

Hashem held the mountain over the heads of Bnei Yisrael only after they decided of their own volition to accept the Torah, with the wholehearted declaration of "naaseh u'nishma." After they took the first step, Hashem rewarded them with a dose of heavenly assistance,

"The Jews were intellectually compelled to accept the Torah because its truth was made patently clear."

Chazal are telling us that the Jews were intellectually compelled to accept the Torah because its truth was made patently clear. The other nations did not take the first step by fulfilling even the seven

mitzvos given to them. Therefore, they did not merit the heavenly assistance that is granted to those who demonstrate their eagerness to submit themselves to Hashem's will.

*Some people turn their eyes heavenward and wait for Hashem to help them with their spiritual struggles. Should this assistance not materialize, they complain, "Why don't You help me like You helped Yankel and Shmerel?" Chazal are informing us that to merit Hashem's assistance, one has to take the first step himself. Show Hashem that you believe in Him, show Him that you trust Him, show Him that you are interested in growing in your avodas Hashem and yiras Shamayim. All you have to do is initiate, and Hashem will respond with a generous dose of heavenly assistance! (Shivrei Chumash, Parashas Ki Tisa 31:18)

(ומה חרמ"ה) ו"ל שהגם שאין אדם מרגיש התועלת בכמה יגיעות, אבל האמת כי בכל יגיעה זוכין לתורה בזמנים אחרים, כמ"ס (קהלת יא, א) שלח לחמך ע"פ המים, שהוא היגיעה בתורה שנק' מים ובמ"ס (משלי ט, ה) לבו לחמו בלחמי, וכל הכוחות שמניחין בלימוד התורה הסוף ברוב הימים מתמלאו. עכ"ד. דהיינו שכל יגיעה שאדם מייגע את עצמו היום ימלא את הפירות מזה לאחר זמן, או בעוה"ז או בעוה"ב, ומוסיף השפ"א שהתורה למעלה מן השבוע, ואינו מוגבל בזמן, הקב"ה הוא ה' הוה ויהי' והכל אחד אלו יח, וממילא היגיעה של היום והמציאה לאחר זמן הכל הוא אחד, ואינו נאבד אף יגיעה קטנה. האדם חושב שיגע לריק כי אינו רואה פירות, ואינו קן, מהכל נאשר כח קיים לעולם שממנה זוכין סוף כל סוף מתנה, והמתנה אין לה שיעור וערך כלפי היגיעה, אלא הוא פי אלף אלפי אלפים פעמים יותר מיגיעה האדם.

ובן הוא בעניני יהדות, ישנו לפעמים אדם שלוחם עם יצרו ויש לו נפיונות קשים ומשתדל בכל יכולתו להתגבר עליהם, ולפעמים רואה כי היצר סוף כל סוף מתגבר עליו ל"ע, והאדם חושב כי כל מה שיגע לא הועיל דבר כלום, ונעשה מלא טענות ומעורבות, כי כל עבודתו לא הועיל כלל, ואינו קן, כי אלו הכוחות עדיין קיימים וישנם בעולם ממיד ואינו אוכל כלום ממה שיגע, רק הקב"ה מניחו לשנים אחרות, ועוד יראה מזה הנלח וסייעתא דשמיא נפלאה.

ובן הוא בעבודת התפילה, שהאדם מתפלל ומבקש מחנונים מאת הבורא יח' על כמה ענינים, ואינו רואה התועלת בחפלותיו, עליו לדעת שהתפילות האלו קיימים לעד

If he comes to purify himself, says the Rambam, "yimtza atzmo ne'ezar al badavar. He will find himself helped in this matter." You will find that at some point you will receive strength and powers from outside yourself, and you will be helped. You will find that your learning and your studies will be expedited, and you will achieve understanding miraculously, beyond anything you thought was within your capabilities. You will see through the clouds and the befuddlement that envelops society from every side. Your newly empowered mind will pierce the veils of ignorance and evil, and you will see the world in which we live for what it is. You will see its insanity, its pettiness, its asphyxiating stranglehold. You will no longer grope in the shadows. You will no longer fall. You will recognize the truth in its entirety, and you will be free.

This, says the Rambam, is the second way in which Hashem is our Teacher. Not only is Hashem the Teacher of the Jewish people as a whole by sending us instructions through His prophets, He is also our Teacher on an individual basis, one person at a time. When you seek wisdom and righteousness, when your mind becomes impassioned to know the truth, Hashem touches your mind, this Divine instrument that He implanted in each and every one of us, and you are transformed.

Think about it. It is a fantastic idea. It is within your power and capability to achieve direct contact with Hashem. You have this incredible device in your head called the human mind, and if you use it right, Hashem will contact your mind directly – yours specifically, in your own unique way.

Modern society has so desanctified the human being and the human mind. They measure our IQs and fit us neatly into a box from which they say we cannot escape. They say you can only be this big or this small, and you cannot be bigger than you are. There's nothing you can do about it.

Absolutely not! says the Rambam. You can be big. You can be very big. There are no limits, no restrictions, to what you can be. *Haba litapeir, mesayin oso.* If person wants to purify himself, he is helped. A person has to look at his mind as the crown of his existence. It is not a repository for all kinds of waste and nonsense. It is not just a means to achieve material goals. It is a Divine gift designed to perceive the great truths of the world. And if we use it that way, if we ignite in ourselves the passion to find these truths, Hashem will touch our minds and bring us close to Him.

35

כל זה, ועמלה של תורה, הם הם ה"קנין", בהם קנה משה רבינו את מתנת השם, הלא היא התורה הקדושה.

היכן תמצא משל כזה, אשר יבהיר כל כך במדויק את כוונת ה"מתנה" ואת תנאיה, שאינה אלא לאחר שהוא "יקנה" את התורה במ"ח דברים שהתורה נקנית בהם (אבות פ"ו מ"ו).

משל אחד קיים להבנה זאת, הלא הוא משל הכלה.

שכשם שהכלה ניתנת במתנה גמורה, אבל רק לאחר ה"קנין" –

– כך בדיוק, התורה ניתנת במתנה רק לאחר שיעמול עליה ויקנה אותה. ריחויי התורה.

29

על מה י-י שם שם שם

וביותר תמוה, שהרי כלה לא נמסרת לחתן במתנה שהרי האשה נקנית בכסף, ובלא שיתן לה כסף קידושין לא תהא אשתו, אם כן אין כאן מתנה אלא מכירה הוא שהרי תמורת הכסף מקנה את עצמה, ומדוע הוא נחשב מתנה.

עוד תמוה, מדוע נקט קרא לשון של כלה ולא לשון של מתנה, שהרי ענין הכלה הוא מתנה ככלה והיה לו לנקוט לשון מתנה ולא לשון כלה.

ונראה הביאור, שכל מתנה זה לקבל דבר בחינם, אמנם כלה הנמסרת לחתן היא כודאי מתנה, שהרי אשה לא שוה פרוטה, אלא הוא מקדש אותה בשוה פרוטה ולאחר שהוא מקדש הרי הוא מקבל אותה במתנה.

התורה היא דוגמת מתנה כעין זו, רק האדם העושה פעולה כדי לקנותה, הרי לאחר מכן היא ניתנת לו במתנה, אבל הוא צריך לעשות פעולת תשלום מצידו, בלא זה לא יקבל המתנה.

30

ברכת כי תשא מרדכי רצו

ואם כן, אשה זאת שהוא קידשה כאשתו בפרוטה, מה היא בעצם: קנייה, מקח וממכר, או מתנה?

הרי ברור שבחפצא, היא מתנה, ואך שסדר קבלת המתנה הזאת, הוא על ידי "קידושין", דילפינן "קידשה קידשה משדה עפרון".

כי אמנם זו היא האמת לאמיתה, ש"בית והון נחלת אבות ומה' אשה משכלת" (משלי יט, יד). שתקב"ה, הוא זה המחלק מתנות אלו לבני אדם, אלא שלא תהא "אשתו", כל זמן שלא קידשה על ידי "מעשה קידושין". זהו שאמרו חז"ל:

"רבי פנחס בשם ר' אבהו, מצינו בתורה בנביאים ובכתובים שאין זיווג של איש אלא מן הקב"ה. בתורה מנין, ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר (בראשית כד, ג). בנביאים, ואביו ואמו לא ידעו כי מה' הוא (שופטים יד, ד). בכתובים, היינו דכתיב (משלי יט, יד) ומה' אשה משכלת" וכי' (בר"ר סח, ג)

ומה בא זה ללמדנו, אם לא שאל יעלה על הדעת שיש לו איזה שייכות להצלחת בחירתו האמיתית של זיווגו.

משום שגם אם עלתה בידו לנצל כראוי את מתת הבחירה, אבל סוף כל סוף, אין האשה, אלא "מתנה". שכן כל מה שיעשה האדם, בין במצוות ומותת הבחירה, בין בעצם מעשה הקידושין, אבל לאחר הכל, "מה' אשה לאיש". "אין זיווג של איש אלא מן הקב"ה".

☆☆☆

נמצא, שלמתנה זאת, אין אח ורע. שכן כאמור, הקב"ה, הוא הנותן את האשה כמתנה גמורה.

31

ואף על פי כן, לא ישיגה שום אדם, אם לא יעשה הוא מצדו את מעשה הקנין.

והלא זה בדיוק מה שקורה עם תורת ה'. הלא כל ההשגות בתורת ה' יתברך, מתנות הן מן השמים.

אם לא מתנה זאת, מיחו אשר בידו היה להשיג את מה שהשיג בתורת ה'. גם משה רבינו התקשה להשיג הכל, ללא שהקב"ה חס עליו, ונתן לו את התורה כ"מתנה".

אבל כמובן, לאחר ש"מסר נפשו עליה", חס עליו ונתן לו את התורה כ"מתנה".

HaKadosh Baruch Hu cries over three kinds of people every day: he who can engage in Torah study but doesn't; he who can't engage in Torah study but does; and a community leader who lords it over the public.¹¹

* It makes sense that Hashem cries over someone who can engage in Torah study, but doesn't. Such a person is wasting time that could be used to acquire something with eternal value. But why does Hashem cry over someone who can't engage in Torah learning, yet learns anyway? If he is learning, why is this a cause for tears?

The answer is that we are speaking of a person who finds Torah learning hard and burdensome, but he pushes himself to learn nevertheless. He learns Torah out of *mesirus nefesh*. However, the true way to learn Torah is out of love for Hashem and a desire to know His Word — like a son, who doesn't need "mesirus nefesh" in order to do a favor for his father whom he loves.

This, too, is a part of Hashem's crying over the pride that is no more.

Rashi says that "kechaloso" is spelled without a vav so that it can be read as *kechalaso* ("like his bride"). The Torah was delivered to Moshe as a gift, as a *kallah* is given to a *chassan*, because otherwise he could not have learned it all in such a short time.

* It is not enough to learn Torah like other forms of wisdom. Torah has to be acquired, just like a *chassan* acquires his *kallah*. Just like he cleaves to his wife until they become one indivisible unit, so too should a *chacham* cleave to the Torah and be consumed by it to the point that it dominates all his thoughts.

Alternatively, Rashi adds that just as a bride is adorned with the twenty-four ornaments listed in *Yeshayah* (3:18-22), so too must a *talmid chacham* be adorned with the twenty-four books of the *Tanach*.

The emphasis here is on an adornment. A *talmid chacham* should first master Torah *Shehal peh*, which is the main body and foundation of the Torah, and only then adorn himself with the entire *Tanach*.

41 חור - תה - סו

כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא — כל הנהרות שאין להם יציאה אל הים איננה אלא בלב, והים איננו מלא — והלב איננו מלא, ואם לא ימלא יבול (זו) לעולם שנה וגם הנפש לא תמלא (קה"ר פ"א יז)

אין גבול לגב

* בהכרח הוא כך. הקב"ה נתן לנו תורה אשר, ארוכה יאריך מדה ורחבה מן ים (איוב יא ט); לכל תכלה ראיתי קץ. רחבה מצותך באד (תהלים קיט, צו). הרי התורה אינה מוגבלת, לכן גם הכלי המקבל את התורה צריך להיות בלתי מוגבל, והכלי הזה הוא הלב, כי כל התורה שאדם לומד אינה אלא בלב.

✓ תכלית תורה — לדעת מעשי ה' ודרכיו, ולא בידעה אלא בלב. כי לא הידיעה עיקר אלא ההוי; מה שנקלט בלב נתפך לעצמותו ויש האדם שהוא חי בלי מעשי המצוות אי אפשר להגיע לדבקות את ה' ודע, אחרי המעשים יימשכו הלבבות (ס' החינוך מצות טז). כיון שראינו הקב"ה למלא לבו של מרע"ה בהכרת גדולתו שאין לה חקר, עמידה י"ג רבות על ה' היינו לא היתה מספיקה: לגדולתו אין סוף והלב איננו מלא;

ע"י עמילות בתורה וזוכים לכתר תורה ולהיות עמה כנשואה
[ייתן אל משה ככלתו לדבר] [לא-יח]

פירש"י וז"ל, ככלתו כתיב חסר שנמסרה לו תורה במתנה ככלה לחתן, ע"כ.
* כתב בקונטרס 'מרגניחא דבי רב' ⁵² וז"ל, כתר תגרה מונח ועומד מוכן לכל ישראל שהוא גדר קידושין עומדת מוכנת ומזומנת לו, ואמנם עדיין אינה נשואה לו, וע"י הלימוד, ע"י העמילות בתורה היא הופכת להיות כאשתו נשואה, וזה מה שפירש"י מחז"ל, ככלתו כתיב חסר, שנמסרה לו במתנה, דאף שהקידושין הוא קנין, אמנם הנישואין הוא גדר מתנה ככלה לחתן, שע"י הנישואין הופכת להיות חלק מגופו, וכמאמרם אשתו כגופו, וכדברי הכותב (בראשית ה-ב) "זכר ונקבה בראם ויברך אתם ויקרא את שמם אדם וכו'", וע"י שלוקחה לרשותו הם הנישואין, ואשתו ארוסה לא אונן ולא מטמא לה (קידושין י"א). כי עדיין לא הפכו להיות גוף אחד, אעפ"י שהיתה מוכנת ומזומנת לו ע"י הקידושין.

והנה איתא במס' סנהדרין (צט ע"ב) "נואף אשה חסר לב" (משלי ו-ב) - זה הלומד תורה לפרקים, ע"כ. והיינו, כי למה באמת לומד רק לפרקים, רק כשמתחשק ונוח לו, אלא שזהו הגדר של "זונה" ולא "אשה", להיות איתה חמיר בכל המצבים הקשים - זהו בגדר "אשה", ו"נואף אשה חסר לב" - זהו הלומד תורה לפרקים. דוקא ע"י "עמלות בתורה" מראה בזה שאכן הוא נשוי לתורה הק' באופן וכדוגמת אישות בין איש ואשתו, עכ"ל ⁵³.

39 שנה דאמן - קטל

ובמדרש תנחומא: "ז"ש"ה נפת תטפנה שפתותיך כלה". והנה במדרש (שהש"ד י"א) אמרו: "כל מי שאומר ד"ת ואינו עובד על שומעיהן ככלה זו שעריבה על בעלה בשעת חופתה - נוח לו שלא אמר", ודרשו דזה מקרא דנפת תטפנה שפתותיך כלה, ונמצא דנכלל בקרא ד"ככלתו", והיינו דכל מה שמקבל עליו יותר עול תורה, ורודע יותר להבין ולידע - א"כ הרי מרגיש יותר בעריבות התורה, וע"י כך מתעצמת התורה אצלו, וזוכה להבנה יתירה ולזכירה ולהצלחה, אך אם אין התורה עריבה על השומעים - מוטב שלא לומר, כי אין זה לפי חשיבותה וכבודה של תורה.

40 שנה טל

אבל התחיל במתנה של סיני ככלתו לדבר אתו ואפשר שיש דפוש בדברי רש"י על דרך הג"ל דהו גופא המתנה שניתן לו דאף שכבר השיג התורה במ' יום מ"מ היתה חביבה ומגעגע עלי' להוסיף חיל בתורה ככלה הנמסרה לחתן דכלה היינו כליו עינים וגעגעו וזהו גופא המתנה ואף ת"ח שכבר ידע כ"ד ספרים גם לו יש מתנה שיהי' לו הכליון עיניים לעוד קישוטין כמו הכלה והנה התוס' בכתובות פירשו דנקראת בעילת מצוה משום דאין האשה כוררת ברית אלא למי שעושה כלי וגם זה ענין כלה שבמ' יום שבמשה שהי' ככלתו לדבר אתו דהיינו חסר ככלה דנעשה ע"י אותם מ' יום כלי לקבל המתנה הניתנת לו לאחר יגיעתו כנ"ל.

into how you can approach new ideas in such a way that they will be integrated faster in the future.]

[19] INTERVIEWER: What trait do I need to develop in order to motivate myself to review the Torah that I study?

RABBI CHAYIM MORDECHAI KATZ: "The Talmud (Ksubos 22b) relates that Shmuel repeated a law he heard from the sage Rav forty times. How did Shmuel have the patience to review the same idea forty times? One needs the trait of *Ahavas Torah*, a profound love for Torah study. When you experience the pleasure inherent in Torah, you will find it easy to review what you have learned. When you have a deep love for Torah, nothing will be able to stop you from engaging in Torah study. The root of success in Torah is feeling a love for Torah.

47

קיד שמן פרשת כי תשא המוב

יגעתי ומצאתי תאמין, דלכאורה יגיעה ומציאה הוי תרתי דסתרי, אלא דלאחר כל יגיעות האדם ימצא יותר ממה שחיפש, דניתן לו במתנה יותר ויותר ממה שטרח עלי, ולזה שייך מתנה, וכן במשה לאחר שטרח מ' יום ומ' לילה ניתן לו במתנה יותר, כנ"ל. ואולי בזה יש לבאר סמיכות הפרשה, מה שהקדים לזה פרשת השבת, דכל ששת ימי המעשה הוי הכנה לעיקר, דשבת הוא תכלית הבריאה, כמ"כ נתינת הלחות הוי רק אמצעי להבנת התורה כולה, כולל תורה שבכתב ושבע"פ, ועל זה כתוב ויתן אל משה ככלתו. וזהו אולי גם המשלשל כלה לחתן, שהוי רק התחלה והעיקר לבנות בית ראמו לך ולתורתו.

עליו לתת תפז 48

לכאורה הרי ביאור הדברים כפשוטו הפוך, שגמר לדבר איתו, ומה מקום כאן לדרש של "ככלה חדשה"?

ביאר הגאון דבי אלעזר מנחם מן שך זצ"ל ראש ישיבת פוניבז' שאין בכך כל סתירה, אדרבה בכל סיום ישנו גדר של התחלה חדשה. כך מצינו גם לענין קבלת התורה וחייב קיום התורה והמצוות שאין הפשט שישנם תרי"ג מעשים שהאדם מחוייב לעשותם ושם"ה עניינים שנקראים עבירות, מהם צריך להזהר והאדם נשאר אותו אדם, כפולחן שחלילה צריך לעשותו, כמו להבדיל אצל אחרים. אלא כוונת התורה היא כמו ששונינו בגמ' (מכות כג) "רצה הקב"ה לזכות את ישראל לפיכך הרבה להם תורה ומצוות" ואמרו (אבות פ"ו מ"א) "כל הלומד תורה לשמה מכשרתו להיות צדיק וחסידי וכו' שתפקיד התורה הוא להכשיר את האדם שישתנה אישנה את השקפתו ואת דעתו ואין אלו רק מעשים גרידא והוא כמבואר ביעקב אבינו (בראשית כח. יב) "ויחלם והנה סלם מצב ארצה וראשו מגיע השמימה".

זהו לימוד לאדם, שכשם שהעומד בסולם על המדרגה התחתונה עליו להמשיך לעלות בכדי להגיע למדרגה העליונה, כך האדם חייב לעלות מדרגה אחר מדרגה ובכל מדרגה התורה היא אחרת והאדם נעשה אחר, אין פירושו שהאדם נשאר אותו אדם, אלא שיש עליו חיוב לעשות מצוה זו ומעשה זה, אלא צריך להתעלות וכל עליה ומדרגה נוספת היא התחלה חדשה למדרגה הבאה וכשם שהעומד על המדרגה התחתונה זו התחלה לגבי העליה למדרגה השניה, כך כשעומד על השניה זו התחלה להשתנות ולעמוד על המדרגה השלישית, כי המצוות צריכות להפוך ולשנות את מהות האדם.

מחשבת מוסר ח"א עמ' ש"כ

כאן אנו עומדים ביתר שאת על ההבדל בין שלמות וגדלות: המידות הן בלב, לא לכל אחד ואחד יש לב גדול. לא כל אחד ואחד מצליח לשמור על סהרתי הלב, ומקלקלו במידות רעות ותאוות. גדלות האדם היא גדלות הלב, כודאי גם השלימות דורשת "לב", ובפרט המצוות התלויות בלב, אך בעל לב גדול, ביגיעתו העצומה עולה על גביו. מכל מקום: כל עבודתנו בתורה היא עבודה שבלב, הן בלימוד הן במצוות הן במידות והן בתפילה.

43

עוד מעמקים מגלה לנו ר' נחוניא בן הקנה בלב, שאמר לחכמים, בני, חייכם, אין קרוב לפני המקום כלבו של אדם, וניהא קמיה יותר מכל קרבנין ועלוון דכל עלמא" (וזהו חדש, מדרש רות ד"ה ר' נחמיה פתח). הלב הוא קודש הקדשים שבאדם. אם הוא מכון רצונו ומחשבתו אל הבורא — הבורא ית' קרוב אליו מכל קרוב, וכאשר זהו מקום הקירבה באדם, מקננת בלב כמיתה טבעית אל הבורא. עה"פ "ואם תלכו עמי קרי כו" כתב רש"י: "ומנחם פירש לשון מגיעה, וכן הוקר רגלך וכן יקר רות, וקרוב לשון זה לתרגומו של אונקלוס ל' קרוב, מקשים לבט להמנע מהתקרב אל" (בחקותי, שלישי). הרי טבעו של הלב הוא לשאוף לקירבתו ית', ורק אם מקשים לבס כדי למנוע את ההתקרבות — אז נידמית השאיפה הזאת! זהו ההיפך מהמושג שלנו: אנחנו מיחסים את הכמיתה אל הקב"ה למדרגה גדולה, ולא היא: זוהי הפשטות והטבע של הלב! החטא הבסיסי הוא למנוע ולהרחיק הכמיתה אל הבורא, ועל חטא זה סובבת כל התוכחה.

אות לסיים פרק זה בדברי צפר הנעמתי:
"ואיש נבוכ בלבב, ועיר פרא אדם יולד.
אם אתה הכינות לבך, ופרשת אליו כפיד.
אם און בידך הרחיקהו, ואל תשכן באהליך עולה.
כי אז תשא פניך ממנו, והיית מצל ולא תירא."
(איוב יא. יב-טו)

התחלה האדם היא, שייפתח לבו ויצא מהריקנות שבו. ורק אז — "אדם יולד". במה יתבטא היותו איש "נלבב"? כשמכין לבו ויתפסל וירחיק און ועוולות ובוזה יהיה אדם מוצק. זוהי תפילתנו תמיד: "הוא יפתח לבנו בתורתו וישם בלבנו אהבתו ויראתו ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם".
לב שלם ולב גדול — בזה נמדדות המדרגות.

45

משנת כי תשא רבי אהרן קמו

לו במתנה, שנא: ויתן אל משה ככלתו לדבר אתו, והרי דקרא "ככלתו" קאי על מתנת התורה, והיינו דמתנת התורה, כלומר שתהא שלו ושמורה אצלו, היא מצד עריכות התורה עליו נידוע דבריהם ז"ל בקרא ד"יודג' לרוב בקרב הארץ" (בראשית מ"ח, ט"ו), "מה דגים הללו גדלין במים, כיון שיוודת טפה אחת מלמעלה מקבלין אותה בצמאון כמי שלא טעמו טעם מים מימיהן, כך הן ישראל גדלין במים - בתורה, כיון שהן שומעין דבר חדש מן התורה - הן מקבלין אותו בצמאון כמי שלא שמעו דבר תורה מימיהן" (בבבב, ג, ו), והיינו שכ"כ צריכה להיות בת"ח התשוקה לתורה, ובצמאון כזה צריך לשמוע דבר חדש מן התורה אף שהוא שקוע כולו בתורה, וכל זה תלוי במדת הרחב פיה, ובגודל השאיפה לגדלות בתורה ולהשגתה.

5. Let the loving couple be very happy, just as You made Your creation happy in the garden of Eden, so long ago. You are blessed, Lord, who makes the bridegroom and the bride happy.

6. You are blessed, Lord our God, the sovereign of the world, who created joy and celebration, bridegroom and bride, rejoicing, jubilation, pleasure and delight, love and brotherhood, peace and friendship. May there soon be heard, Lord our God, in the cities of Judea and in the streets of Jerusalem, the sound of joy and the sound of celebration, the voice of a bridegroom and the voice of a bride, the happy shouting of bridegrooms from their weddings and of young men from their feasts of song! You are blessed, Lord, who makes the bridegroom and the bride rejoice together

ספר ספר

רש"י: "ככלתו, כתיב חסר, שנמסרה לו תורה במתנה ככלת לחתן..."

ומכאן נצונו רבי אליעזר הגדול: "בני, הוי וזרזי כהכנסת כלה לחופה ולשמח חתן, שכל המשמחו כאילו קיבל תורה מרד סיני שנאמר 'ויתן אל משה ככלתו' - כלתו כתיב, ודאי יום שנתנה תורה, כיום שנכנסה כלה לחופה." (ב) עיני חסר, הנעשים עם החתן והכלה כלולים כאן: (א) חסד בגופו, ע"י שמשמה את החתן והכלה. (ב) חסד בממונו, ע"י שמשך להם את הוצאות החתונה ושאר צרכיהם החבריים.

והנה דוקא ערכה וגדולה של התורה צריך לעורר באדם חשק ותשוקה עזה לרצות אותה ולהשיג עוד מחכמה נפלאה זו, רחבה צריך לעורר באדם רצון רב להתעמק בעד ענין מעיני התורה, להבינה ולקנותה.

אמר הנביא הושע "כי נער ישראל ואוהבהו" (יא,א), מעלתו של נער שגורם לאהבת השי"ת אליו, מה היא?

והביאור הוא, כי לנער יש תמיד רגש של רעננות והתלהבות. יש לו שאיפה גדולה לעלות יותר. תשוקתו העצומה של כלל ישראל לעלות, מעורר רגשי אהבה מצד הקב"ה אליהם.

ולפי מה שנתבאר הדברים ברורים, כשאברהם קורא ליצחק "נער", הוא מתכוין להרגיש את אופיו המיוחד, את מעלת הרעננות והתשוקה שיש בו. וא"כ אף שיצחק היה אז בן ל"ז שנה וכבר השיג הרבה תורה, מ"מ היה לו רצון ותשוקה עזה לעוד ועוד עליה רוחנית, תשוקה ורעננות של "נער".

דוקא בגלל תכונה זו זכה יהושע להיות מנהיגם של כלל ישראל אחרי משה רבינו, שהרי הוא היה "נער לא ימים מתוך האהל". תכונה זו הוא למד ממשה רבינו שעוד בהיותו תינוק בן שלושה חודשים, כבר מעידה עליו התורה "והנה נער בוכה", משה רבינו כל ימיו היה בבחינת "נער", כל הזמן מלא חיוניות, מלא רעננות, מלא חיות, מלא מסירות למען הכלל והפרט. רעננות זו הוא העביר ליהושע תלמידו, ומכוח זה הפך יהושע להיות מנהיגם של כלל ישראל.

לנער יש תכונה נוספת, שהוא תמיד שואף ליותר ויותר, הוא יודע שהוא עדיין נער, ועוד חסרים לו ידיעות רבות. כשמשך רבינו אמר "אתה החילות להראות את עבדך את גדלך ואת ירך החזקה", משה רבינו הרגיש שאחרי כל מה שלמד כל מה שהשיג, הוא עדיין נמצא בתחילת הדרך, הוא עדיין בבחינת "אתה החילות להראות את עבדך", וזו גם כוונת האבן עזרא שבדבריו פתחנו מאמר חשוב זה.

הפ 54 איש לרעהו - כי תשא

כך אמרו בגמרא (ברכות ו:): כל הנתנה מסעודת חתן ואינו משמחו עובר בחמשה קולות שנאמר (ירמיה לג) "קול ששון וקול שמחה" וגו'. ואם משמחו מה שכרו? אמר רבי יהושע בן לוי: זוכה לתורה שנתנה בחמשה קולות, שנאמר (שמות יט) "ויהי ביום השלישי" וגו'. רבי אבהו אומר: כאילו הקריב תודה, שנאמר (ירמיה לג) "מביאים תודה בית ה'". רב נחמן בר יצחק אמר: כאילו בנה אחת מחורבות ירושלים שנאמר (ירמיה לג) "כי אשיב את שבות הארץ כבראשונה אמר ה'".

ואילו במסכת כתובות (יז.) מספרים חז"ל על רבי יהודה בר אילעאי שהיה נוטל בד של חדס ומרקד לפני הכלה ואומר כלה נאה וחסודה. ורב שמואל בר רב יצחק היה מרקד לפני הכלה עם שלשה בדי חדס, היה זורק אחד ומקבל אחד.

ומספרת הגמרא (שם) שרבי זירא ראה את רב שמואל בר רב יצחק כיצד מרקד לפני הכלה, והוכיחו על כך שנוהג קלות ראש בעצמו ומזלזל בכבוד תורתו. ואולם כאשר הגיעה שעתו של רב שמואל להפטר מן העולם, ירד עמוד אש מן השמים והפסיק בינו לבין קהל המלוים, ומקובל בידינו שאין עמוד אש מפסיק אלא רק לאחד בדור או לשנים. או אז אמר רבי זירא: הועיל לו לרב שמואל הדב של ההדס שהיה מרקד בו לפני הכלה, להעלותו למדרגה נשגבה, שזכה לעמוד האש, בזכות ששימח בהנהגה זו את החתן והכלה.

כתב הגאון רבי יצחק אבוחצב זצ"ל (בספרו מנורת המאור (נר ג - כלל ח): הרוצה לדבק בשכינה ילמוד ממדת בוראו, ואם ירגיל במדותיו נמצא שמתדבק בשכינה. וכבר מציינו להקב"ה, שהוא אדון כל העולם ויצר את האדם מאין, תתקין לו חופות [כדאיתא בפרק יב מפרקי דר"א]: עשר חופות עשה הקב"ה לאדם בן עזר וכולן של אבנים טובות ומרגליות עם חוה כלתו ושמח לאדם הראשון בחופותיו ושלח לו מלאכי השרת, שהיו שושביניו לגמול חסד עמו, והוא ברכם ברכת חתנים.

על כן - כתב השל"ה הק' - הרוצה להיות חסיד ולאחוז בדרכי הקדמונים, יגמול חסד עם חתנים לשם שמים. יכבדם וישבם, ומקב"ה תהא משכורתו שלימה. וירבה בתחבולות ביותר לשמח חתן, וישבח את הכלה בפניו. וכשמשמחם לשם שמים ולא לתשלום גמול, עדיף מצות שמחת חתן וכלת משאר חסידים.

"ועיקר המצוה של שמחת חתן וכלה - כותב החפץ חיים (בספרו אהבת חסד ח"י א - פ"ו) - מצוי יותר במקום שאין איש, דהיינו בבני עניים... ששם אין מצוי כל כך מי שילך לשמחם, ושם אין מצוי דבר שהוא נגד ה'. ואם יודמן לפעמים גם שם דבר שלא כהוגן, אם יאמר להם שהוא שלא כהוגן יקבלו דבריו. שם המצוה גדולה עד מאד לילך ולשמח אותם.

(מוסיף החפץ חיים: "ונתנו בכמה עירות לעשות חברה לענין זה, ונקראת "הכנסת כלה", דהיינו להיות סיוע להשיא יתומה, או אפילו יש לה אב ואם, והם עניים וזונה מלבד הענין הגדול שיש בזה, שמכניסין בנות ישראל לחופה, ומשגיחין עליהן שלא יצאו לתקלה, עוד עושים בזה חסד גדול עם אביהן ואמן, שהם בוכים ומצטערים יוכ וילי בזה ענין בנות לפרק הנשואין, ואין לאל ידם להושיע".

נסק בשולחן ערוך (יורה דעה סימן רמט סעיף טו): "גבאי צדקה שיש בידם מעות צדקה, ישאו בהם בתולות עניות, שאין צדקה גדולה מן"

ועל אחת כמה וכמה גדולה המצוה כאשר נתון מעותיו להשיא בהם חתן וכלה יתומים, ולדעת המהרש"א, על ענין זה שואלים את האדם בשעה שמכניסים אותו לדין בבית דין של מעלה. כמו שאמרו חז"ל בגמרא (שבת לא): אמר רבא, בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו: נשאת ונתת באמונה, קבעת עתים לתורה, עסקת בפריה ורביה... והעיר המחורש"א חז"ל לא אמרו "קיימת" פריה ורביה אלא "עסקת", ללמדנו, שהאדם נשאל האם התעסק בחסד של השאת יתום ויתומה.

כתב החפץ חיים (בספרו אהבת חסד חלק ג - פרק ו): מלבד מצות שמחת חתן וכלה שהוא חסד שבגופו, יש לעשות עמם צדקה נוסף בממונו. "וכגון שחסר להם חוצאות החתונה, וכדומה שאם יחסרים הכרחים, והוא נתון לזה, או שמלוה לזה, ואם אין בכוחו ליתן בעצמו, יראה לקרר מאזכרים לשיעור זה. וכמה גדול שכרו עבור זה וכו', ואיתא גם כן ב"חכמה אדם" (כלל קמה) דלחשיא בתולות עניות וכל שכן